

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 3/2024-557

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne zloženom z predsedu Ivana Fiačana a sudcov Jany Baricovej, Ladislava Duditša, Libora Duľu, Miroslava Duriša, Miloša Maďara, Petra Straku (sudca spravodajca) a Roberta Šorla v konaní o návrhoch **prezidentky Slovenskej republiky, skupiny 36 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky**, zastúpených Advokátska kancelária VERIONS, s. r. o., Radvanská 21, Bratislava, a **skupiny 39 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky** na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade zákona č. 40/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, s Ústavou Slovenskej republiky, Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Dodatkovým protokolom k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Chartou základných práv Európskej únie, ústavným zákonom č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení neskorších predpisov, Trestnoprávnym dohovorom o korupcii, Dohovorom Organizácie Spojených národov proti nadnárodnému organizovanému zločinu, Dohovorom Organizácie Spojených národov o boji proti korupcii, so Zmluvou o Európskej únii a Zmluvou o fungovaní Európskej únie, o návrhu na vylúčenie sudcu Ústavného súdu Slovenskej republiky Petra Molnára pre namietanú zaujatosť v konaní vedenom na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. PL. ÚS 3/2024 takto

rozhodol:

Sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky Peter Molnár **nie je vylúčený** z konania a rozhodovania v konaní vedenom na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. PL. ÚS 3/2024.

O d ô v o d n e n i e:

I.

Námietka zaujatosti

1. Uznesením č. k. PL. ÚS 3/2024-112 z 28. februára 2024 ústavný súd prijal na ďalšie konanie spojené návrhy prezidentky Slovenskej republiky (ďalej len „prezidentka“ alebo „navrhovateľka“), skupiny 36 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „skupina poslancov 1“) a skupiny 39 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „skupina poslancov 2“) na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“)

o súlade zákona č. 40/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „napadnutý zákon“), s ústavou, Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), Dodatkovým protokolom k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Chartou základných práv Európskej únie, ústavným zákonom č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení neskorších predpisov, Trestnoprávnym dohovorom o korupcii, Dohovorom Organizácie Spojených národov proti nadnárodnému organizovanému zločinu, Dohovorom Organizácie Spojených národov o boji proti korupcii, so Zmluvou o Európskej únii a Zmluvou o fungovaní Európskej únie.

2. Vláda Slovenskej republiky, ktorá je v zmysle § 76 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vedľajším účastníkom konania v konaní o napadnutom zákone, podala, v zastúpení Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej aj „namietaťel“), 29. februára 2024 námietku zaujatosti proti sudcovi ústavného súdu Petrovi Molnárovi (ďalej len „namietaný sudca“) a žiada, aby bol namietaný sudca vylúčený z konania a rozhodovania v predmetnej veci.

3. Vedľajší účastník namieta zaujatosť sudcu z dvoch dôvodov. Jedným z nich je, že bol do funkcie sudcu ústavného súdu menovaný prezidentom Andrejom Kiskom, ktorého poradcom bol Ján Mazák, ktorý sa na výbere sudcov mal aktívne podieľať a ktorý sa verejne vyjadril, že má k sudcovi „priateľský vzťah“. Z toho vedľajší účastník vyvodzuje, že Ján Mazák vymenovanie sudcu Petra Molnára prezidentovi Andrejovi Kiskovi poradil. Zároveň sa Ján Mazák verejne kriticky vyjadroval k napadnutému zákonu a opakovane vyzýval, aby zákon nebol schválený.

4. Ďalším dôvodom je, že namietaný sudca bol pri voľbe kandidátov na sudcov ústavného súdu v Národnej rade Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“) zvolený pomerom 77 hlasov. Za namietaného sudcu hlasovala aj skupina vtedy nezaradených poslancov okolo Miroslava Beblavého, ku ktorej v tom čase patrila aj Simona Petrik, toho času poslankyňa za politickú stranu Progresívne Slovensko. Poslanci Progresívneho Slovenska vrátane Simony Petrik, ktorá ako jedna zo skupiny poslancov 2 podala návrh na začatie konania, sa takisto veľmi kriticky vyjadrovali k napadnutému zákonu a prostredníctvom parlamentných obštrukcií sa snažili prijatie napadnutého zákona znemožniť, či aspoň oddialiť. Tieto skutočnosti podľa vedľajšieho účastníka môžu u neustranného pozorovateľa vyvolať obavu, či postoj kritikov napadnutého zákona v spojení s mierou, akou prispeli k tomu, aby sa namietaný sudca vôbec stal sudcom ústavného súdu, predsa len nemôže namietaného sudcu v konaní ovplyvniť.

5. Namietaný sudca Peter Molnár sa k námietke zaujatosti vyjadril, že samotná účasť politickej moci na kreovaní sudcov ústavného súdu nemôže byť dôvodom ich vylúčenia z prejednávania a rozhodovania vecí podľa toho, kto bude účastníkom toho-ktorého konania o súlade právnych predpisov. Náznaky toho, že sudca ústavného súdu by bol „zaviazaný“ poslancom, ktorí ho v procese voľby volili, považuje v právnom štáte za nenáležitú. Vzťah s prof. Mazákom označil za bežný kolegiálno-priateľský s profesionálnym odstupom a bez akéhokolvek dosahu na výkon funkcií jedného, či druhého. Verejne vyjadrená podpora (v roku 2019) v procese rozhodovania prezidenta o kandidátoch na funkciu ústavného súdu nie je spôsobilá ovplyvniť výkon jeho funkcie. Namietaný sudca sa subjektívne v danej veci cíti neustranný a schopný rozhodovať *sine ira et studio*

a zároveň je hlboko presvedčený, že skutočnosti prezentované v námietke zaujatosti nie sú objektívne spôsobilé vzbudiť opodstatnené pochybnosti o jeho nestrannosti v očiach účastníkov konania, vedľajšieho účastníka konania ani verejnosti.

II.

Relevantná právna úprava ústavnoprávne východiská

6. Podľa § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde je sudca ústavného súdu vylúčený z konania a rozhodovania vo veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, účastníkom konania, zúčastnenej osobe alebo ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho nezaujatosti. Dôvodom na vylúčenie sudcu ústavného súdu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu ústavného súdu v konaní o prerokúvanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach na ústavnom súde.

7. Článok 46 ods. 1 ústavy zahŕňa v sebe i právo účastníka súdneho konania na nestranný súd, ktorému zodpovedá ústavná povinnosť súdov prerokovať a rozhodnúť každú vec tak, aby voči účastníkom postupovali nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžali a objektívne posúdili všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok, pokiaľ má právomoc o nich rozhodnúť (m. m. II. ÚS 71/97, III. ÚS 24/05, IV. ÚS 38/09).

8. Ústavný súd rozlišuje posudzovanie nestrannosti zo subjektívneho hľadiska na základe osobného presvedčenia a správania konkrétneho sudcu v danej veci a z objektívneho hľadiska, teda zisťovaním, či sudca poskytoval dostatočné záruky, aby bola z tohto hľadiska vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť (III. ÚS 16/00, IV. ÚS 38/09).

9. Pri posúdení subjektívnej nestrannosti ide o vnútorný psychický vzťah sudcu k prerokovávanej veci, pričom sa subjektívna nestrannosť predpokladá ako vyvrátiteľná domnienka, t. j. sudca sa považuje za subjektívne nestranného, ak nie sú predložené dôkazy o opaku. Domnienku subjektívnej nestrannosti možno vyvrátiť len objektívnym spôsobom, t. j. musia existovať dôkazy spôsobilé už uvedenú domnienku vyvrátiť, tieto môžu spočívať napríklad vo vyjadrení nepriateľského postoja k účastníkom konania, ale môže ísť aj o určité konanie sudcu (napr. ak sudca vykoná opatrenia zabezpečujúce, aby v určitej veci rozhodoval).

10. V rámci objektívneho testu sa v zásade skúma, či existujú v konkrétnej veci objektívne overiteľné skutočnosti, ktoré vzbudzujú pochybnosti o nestrannosti sudcu. Rozhodujúca je skutočnosť, že takúto pochybnosť možno objektívne odôvodniť. Sudca sa považuje za zaujatého vtedy, ak vzniká navonok legitímny dojem, že by na rozhodnutí vo veci mohol mať osobný záujem. Platí tu tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť v očiach strán. V stávke je totiž dôvera, ktorú musia súdy v demokratickej spoločnosti vo verejnosti vzbudzovať.

III.

Posúdenie veci ústavným súdom

11. Nosné dôvody, pre ktoré vedľajší účastník namieta zaujatosť sudcu ústavného súdu, sú:

a) hlasovanie poslancov za zvolenie namietaného sudcu za kandidáta na sudcu ústavného súdu, a to vrátane nezaradených poslancov, ku ktorým v tom čase patrila aj Simona Petrik, ktorí sa

v súčasnosti kriticky vyjadrujú k napadnutému zákonu a ktorí taktiež podali návrh na začatie konania v predmetnej veci, a

b) menovanie za sudcu ústavného súdu prezidentom, ktorého vtedajší poradca Ján Mazák sa v súčasnosti taktiež kriticky vyjadruje k napadnutému zákonu a je s namietaným sudcom v priateľskom vzťahu.

12. Namietateľ teda vyjadruje obavu, či namietaného sudcu neovplyvní postoj kritikov napadnutého zákona v spojení s mierou, akou títo prispeli k jeho zvoleniu a menovaniu za sudcu ústavného súdu. Namietateľ neuviedol žiadne skutočnosti, ktoré by boli spôsobilé vyvrátiť domnienku subjektívnej nestrannosti namietaného sudcu vo vzťahu k poslankyni Petrík a tieto nie sú známe ani ústavnému súdu. Rovnako namietaný sudca sám vyjadril svoju nestrannosť. Subjektívna nestrannosť teda vo vzťahu k poslankyni Petrík nebola ani spochybnená a už vôbec nebola vyvrátená.

13. Ak ide o objektívnu nestrannosť, vedľajší účastník naznačuje, že by namietaný sudca mohol byť zaujatý z dôvodu, že aj hlasom poslankyne Petrík bol zvolený za kandidáta na ústavného sudcu. Nie je však z jeho návrhu zrejmé, prečo by mal byť namietaný sudca ovplyvnený práve právnymi názormi tejto poslankyne, a nie názormi iných poslancov, ktorí za neho taktiež hlasovali. Voľba kandidátov na pozíciu sudcov ústavného súdu a následné menovanie konkrétnych sudcov, tak ako je koncipovaná v právnom poriadku Slovenskej republiky, je procesom politickým, do ktorého vstupuje parlament ako predstaviteľ zákonodarnej moci a prezident ako predstaviteľ moci výkonnej. Predstava, že sudca ústavného súdu bude pri výkone svojej funkcie postupovať v súlade s prianím, politickým presvedčením či právnym názorom tých, ktorí hlasovali za jeho zvolenie, prípadne ho menovali, je nielen nenáležitá a v rozpore s princípom právneho štátu, ale v okolnostiach veci, keď za namietaného sudcu v národnej rade zrejme hlasovali ako poslanci vtedajšej vládnej koalície, tak aj poslanci opozície, skôr nemožné. Táto namietateľom naznačovaná súvislosť je zároveň príliš vzdialená nielen časovo, ale aj logicky a argumentačne.

14. Skutočnosť, že sa na voľbe a menovaní sudcu ústavného súdu podieľali aj osoby, ktoré majú odlišné názory od členov súčasnej vlády Slovenskej republiky, je prejavom zdravej, slobodnej a demokratickej spoločnosti, a preto táto skutočnosť nemôže byť dôvodom, ktorý by spochybňoval nestrannosť ústavného sudcu.

15. Zároveň je potrebné podotknúť, že každý zo sudcov ústavného súdu prešiel procesom voľby kandidátov na sudcu ústavného súdu, za každého zo sudcov ústavného súdu pritom musel v pléne národnej rady hlasovať požadovaný počet poslancov, čo však samo osebe nie je skutočnosťou spôsobilou vyvolať akékoľvek dôvodné obavy o „zaviazanosti“ poslancom národnej rady, ktorí za ich zvolenie za kandidátov hlasovali.

16. Ku vzťahu namietaného sudcu a Jána Mazáka, ktorý bol v roku 2019 poradcom prezidenta, ústavný súd uvádza, že v prostredí Slovenskej republiky, v ktorej pôsobí numericky limitovaný počet osôb s právnickým vzdelaním v tzv. kvalifikovaných právnických profesiách, je celkom bežné, osobitne v rámci určitých špecializovaných agend a v určitých miestach či regiónoch, že sa príslušníci právnickej komunity roky poznajú a udržujú spolu viac či menej úzke priateľské či profesijne priateľské vzťahy. Ako už ústavný súd uviedol v niektorých oblastiach právnickej praxe, je celkom bežné, že sa ľudia pôsobiaci v právnickej profesii spolu stretávajú opakovane v obdobných procesných roliah (napr. sudca – prokurátor, sudca – advokát, sudca – exekútor,

sudca – vysokoškolský pedagóg a pod.). V celom rade prípadov nie je vzťah sudcu a ďalšieho právneho profesionála vzťahom založeným prevažne na procesnom konflikte, ale, naopak, vzťahom predpokladajúcim určitú súčinnosť a vysokú mieru formálnej aj neformálnej spolupráce. Skutočnosť, že medzi sudcami a inými osobami môžu vznikajúť profesijné priateľstvá (stretávanie sa na školeniach, konferenciách, spoločná publikačná činnosť), nemožno samu osebe považovať za spôsobilú narušiť nestrannosť sudcu (I. ÚS 178/2020).

17. Kolegiálno-priateľský vzťah namietaného sudcu s Jánom Mazákom, ktorý sa v roku 2019 pozitívne verejne vyjadroval k jeho kandidatúre na pozíciu sudcu ústavného súdu a v súčasnosti vyjadril svoje kritické postoje k napadnutému zákonu a zároveň nemá žiaden pomer k veci, účastníkom konania či ich zástupcom, nie je spôsobilý, a to ani v nezaujatom pozorovateli, vzbudiť náležitú obavu o nestrannosti sudcu.

18. Ústavný súd vedľajšiemu účastníkovi musí pripomenúť aj skutočnosť, že každý ústavný sudca zložil sľub, v ktorom sa zaviazal rozhodovať nestranné. Preto spochybňovanie tohto sľubu bez zrozumiteľného dôvodu považuje ústavný súd za konanie, ktoré je zo strany orgánu verejnej moci pomerne prekvapivé.

19. Namietateľom uvádzaným skutočnostiam podľa ústavného súdu chýba úzka a bezprostredná väzba a súvislosť s predmetom konania, prípadne s jej samotnými účastníkmi. V tejto súvislosti ústavný súd zdôrazňuje, že ide o návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy, v ktorom je predmetom rozhodovania ústavného súdu otázka súladu či nesúladu namietanej právnej úpravy s ústavou, ústavnými zákonmi a medzinárodnými zmluvami, kde je miera záujmu účastníkov konania na jeho výsledku v porovnaní s individuálnou sťažnosťou oslabená.

20. Vedľajším účastníkom uvádzané skutočnosti nie sú spôsobilé samy osebe vyvolať pochybnosti o nezaujatosti sudcu ústavného súdu, v ničom nenasvedčujú dojem ohrozenia subjektívnej, ale ani objektívnej nestrannosti namietaného sudcu.

21. Vzhľadom na uvedené rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. apríla 2024

Ivan Fiačan
predseda Ústavného súdu
Slovenskej republiky